

**Beszámoló az Elektronikus
Információs szolgáltatás Nemzeti Program
2020. évi működéséről**

EISZ Programtanács Ülése

2021. március 19.

I. Előzmények

A projekt tartalmának bemutatása: A 2001 óta működő EISZ Nemzeti Program a 1079/2012. (III.28.) kormányhatározat alapján 2012 januárjától az MTA Könyvtár és Információs Központon keresztül biztosítja az előfizetői kör tagjai számára a hozzáférést elektronikus tudományos tartalmakhoz, nemzeti licenz vásárlásával. Az EISZ kínálatában 68 szakirodalmi adatbázis érhető el. Tartalmát tekintve az átfogó, minden tudományterületre kiterjedő, interdiszciplináris adatbázisok mellett különféle szakadatbázisok is elérhetőek a rendszerben.

A program stratégiai céljai:

- széleskörű kutatástámogató szolgáltatás biztosítása, amely az elektronikus tudományos tartalomhoz való hozzáférés mellett az open access publikálás lehetőségét is kínálja a hazai kutatási és felsőoktatási szféra számára a hazai innováció támogatása és a magyar tudományos eredmények nemzetközi láthatóságának erősítése érdekében,
- részvétel Magyarország kormánya nemzetstratégiai céljainak megvalósításában azzal, hogy az EISZ a határon túli magyar fenntartású tudományos műhelyek számára is biztosítja az információellátás szolgáltatási profiljába eső részét,
- részvétel a magyar tudománystratégiai elvek megvalósításában, amennyiben valamennyi tudományterület, valamennyi intézményének szolgáltatja a bármilyen nyelvű tudományos tartalmakat.

A projekt eredményeként a hazai szakkönyvtári hálózat folyamatos hozzáférést biztosít a kutatói közösség számára a kurrens tudományos tartalmakhoz. A teljes szövegű adatbázisok mellett a bibliográfiai és hivatkozáskereső adatbázisok segítik a szakirodalmi áttekintéseket és lehetőséget biztosítanak az intézmények tudományos működésének összehasonlítására.

A projekt tervezett befejezési dátuma: Folyamatosan működő projekt

A projekt azonosító száma: 2020-2.1.1-ED-2020--00010; 2020-2.1.1-ED-2020--00024

Hatályba lépés: 2020. május 15.

II. Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) költségvetésének forrásai

Központi forrás és céltámogatások

A Nemzeti Kutatási, fejlesztési és Innovációs Hivatal a 2019. évi LXXI. törvény Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről 9§ (3) alapján pályázati úton 2020-ban az 1950 millió forintot biztosított éves elszámolási rendszerű pályázati támogatás keretében az országos elektronikus információszolgáltatás támogatására. A pályázati forrás a Programtanács által megszavazott beszerzési és költségvetési tervben meghatározottak alapján került felhasználásra.

2020. év költségvetését 330.- Ft/EUR árfolyamon számolta ki az EISZ Titkárság, a devizaárfolyam nem várt mértékű emelkedést mutatott az év során, 2020. január 1-jén 329 Ft/EUR árfolyamról, a koronavírus-járvány okozta gazdasági tényezőknek köszönhetően októberre már 360Ft/EUR árfolyam volt érvényben.

Az MTA KIK júniusban kérvénnyel fordult az NKFIH felé kiszámolva az árfolyamveszteség mértékét, mely messze meghaladta a Könyvtár rendelkezésére álló pénzügyi keretet. Az NKFIH felismerve a helyzet súlyosságát az EISZ Nemzeti Program megsegítésére rendkívüli pályázati céltámogatással 295,146 millió forintot biztosított az MTA KIK részére. Ezzel a gyorssegéllyel a finanszírozóhatóság megmentette az MTA KIK-et, mint az EISZ Nemzeti Program lebonyolítóját, a pénzügyi összeomlástól.

Az ELKH tagintézmények önrészfizetési támogatását az ELKH Titkárság közvetlenül az MTA KIK-nek utalta, mely összesen 127 millió forint volt.

Az EISZ Határon túli projektet 55 millió forint céltámogatással finanszírozta az NKFIH, melynek eredményeként 34 határon túli intézményt fért hozzá a magyar tartalmakat biztosító adatbázisokhoz.

Az év végén jelentkező, a 2021. évi beszerzést érintő, a több éves szerződésekből kilépő tagintézmények önrészhiány finanszírozására, OA publikálás átfordítására 143.884.145.- Ft céltámogatást kapott az EISZ Nemzeti Program az NKFIH- tól.

Tagintézményi hozzájárulások

A tagintézményektől befolyó önrészből a 3219,256 millió forint folyt be a Program finanszírozására.

A tagintézmények és az MTA KIK közötti keretmegállapodás alapján a tagintézmények éves előfizetésük 1%-át vagy legalább 5000.- Ft/év rendszerhasználati díjat fizetnek az EISZ Nemzeti Program működtetési költségeire.

Az ITM Felsőoktatási Államtitkársága 343,396 millió forintot biztosított 33 egyetemnek a 2020. évi árfolyamveszteség finanszírozására, melyet az intézmények árfolyamkülönbözet jóváírására fizettek be az EISZ Nemzeti Programba. A programban résztvevő többi intézménynek pedig 2020 decemberében, az összes számla kifizetését követően számláztuk ki az önrészarányok utáni árfolyamveszteséget (37,446 millió forint).

III. Az EISZ Programtanács és ülései

A Programtanács a tagintézmények érdekképviseleti és döntéselőkészítő testülete.

2020. évben a koronavírus-járvány okozta lezárások miatt tavasszal és nyáron nem tudott ülésezni, szeptember 10-én, és november 25-én az ülések részben távoli részvétellel zajlottak.

Az EISZ Programtanács ügyrendjét november 25-én módosította a PT tagok változása miatt.

Intézménycsoportok	Int. szám	PT létszám	PT tagok
A Programtanács elnöke			Monok István főigazgató, MTA KIK
Felsőoktatási intézmények	56	10	Kulcsár Szabó Ernőné Gombos Annamária főigazgató, ELTE Karácsony Gyöngyi főigazgató, DE Nagy Gyula SZTE

			Marton József Ernő főigazgató, BME OMIKK Nagy Zsuzsanna elnök, EKK Szeberényi Gábor főigazgató, PTE Szluka Péter igazgató, SE Tamási Balázs igazgató, OR-ZSE
Magyar Rektori Konferencia			Gelencsér András alelnök
Kancellárok képviselőiben			Ormándi Gabriella kancellár, ÓE
ELKH kutatóintézetek	16	2	Balogh Balázs főigazgató-helyettes, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Lévai Péter főigazgató, MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont
Nonprofit kutatóintézetek	16	2	Kis Máté igazgatóhelyettes, NAIK Zimányiné Horváth Vera tudományos titkár, ELI-HU
Egészségügyi intézmények	27	2	Izbéki Ferenc főorvos, Fejér Megyei Szent György Kórház Takácsi-Nagy Zoltán főigazgató- helyettes, Országos Onkológiai Intézet
Közgyűjtemények	104	1	Kiss Gábor igazgató, Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
Országos szakkönyvtárak, szakkönyvtárak	14	1	Rózsa Dávid főigazgató, KSH Könyvtár
Államigazgatási intézmények	8	1	Tóthné Csáki Katalin könyvtárvezető, NÉBIH
NKFIH		1	Szabó István innovációs és általános elnökhelyettes
ITM, Felsőoktatási Intézményirányítási és Finanszírozási Főosztály		1	Dormány Dániel főosztályvezető
MTA Titkárság		1	Véber János főosztályvezető- helyettes, MTA Kutatóintézeti Főosztály
MTA KIK		1	Gaálné Kalydy Dóra általános főigazgató-helyettes, EISZ Titkárság megbízott vezetője

2020. szeptember 10.

Az EISZ Titkárság átalakulása kapcsán az MTA KIK főigazgatója, a Programtanács elnöke bemutatta a szeptembertől munkába álló új EISZ Titkársági munkatársakat, az EISZ Titkárság vezetését Gaálné Kalydy Dóra, általános főigazgató-helyettes vette át.

A PT elnökének felterjesztése alapján szavazati jogot kapott az NKFIH, mint a finanszírozó hatóság és az ITM Felsőoktatási Intézményirányítási és Finanszírozási Főosztály képviselője.

A Programtanács tagjai vita után, az EISZ Titkárság által előkészített költségvetési tervektől eltérően, az ülésen kialakított támogatási arányokkal elfogadta a 2021. évi beszerzési és költségvetési tervet.

A Compass+ adatbázist bemutattuk a képviselőknek.

2020. november 25.

A Programtanács elnöke bemutatta a két új tagot, az ELTE EK és a SZTE KK képviselőjét. Megvitatásra került a több éves szerződésekből kilépő intézmények önrészhiányának a kérdése, az EISZ Titkárság javaslatát, a több éves szerződések publikációs kvótájának emelését az előfizetés díjából való finanszírozását, a képviselők elfogadták.

Az EISZ Titkárság beszámolt a 2020. évi költségvetésről, az ülésen az EISZ Titkárság által előkészített, a valós megrendelések alapján kiszámított önrészeket tartalmazó 2021. évi költségvetést a Programtanács 14:3 arányban elfogadta.

Az EISZ Titkárság beszámolt a 2020. évi Határon túli projekt lezárásáról.

Októbertől havi rendszerességgel tájékoztató hírlevelet küldünk a Programtanács tagjainak az adott hónapban végzett munkánkról és eseményekről.

IV. A 2020. évben beszerzett elektronikus tartalmak

Kiemelt adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag	25%	75%
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag OA publikálási költségek	100%	0%
Arcanum Digitális Tudománytár	100%	0%
Cambridge University Press Journals	25%	75%
Clarivate Analytics – Web of Science + Citation Connection, backfiles	50%	50%
Elsevier – ClinicalKey	25%	75%
Elsevier – ScienceDirect	50%	50%
De Gruyter Journals	25%	75%
IOPScience extra	25%	75%
Oxford University Press Journals	25%	75%
Royal Society of Chemistry	25%	75%
Springer Nature	50%	50%
Taylor and Francis Online	25%	75%
UpToDate	25%	75%
USC SOÁ VHA	100%	0%
Wiley	25%	75%

Pénzügyi támogatásban részesülő adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
ACM Digital Library	25%	75%
Akadémiai Kiadó MeRSZ	25%	75%
Akadémiai Kiadó Szótárai	25%	75%
American Chemical Society Journals	10%	90%

ATLA Religion Database with ATLASerials	10%	90%
Attraktor Kiadó	25%	75%
BMJ	10%	90%
Brill Journals	25%	75%
CAB Abstracts	10%	90%
Clarivate Analytics – InCites	10%	90%
Clarivate Analytics – JHCD	10%	90%
Digital Science – Dimensions	10%	90%
EBSCO – Academic Search Complete	25%	75%
EBSCO – Academic Search Ultimate	10%	90%
EBSCO – Business Source Premier	10%	90%
EBSCO – Legal Source	10%	90%
Econlit Index With Full Text Package	10%	90%
Emerald	10%	90%
EMIS	10%	90%
FSTA	10%	90%
Gale	10%	90%
Gondolat Kiadó	25%	75%
iEEE	10%	90%
JSTOR	25%	75%
Karger	10%	90%
Kortárs Kiadó	25%	75%
Kossuth Kiadó	25%	75%
Kronosz Kiadó	25%	75%
L'Harmattan Digitális Adatbázis	25%	75%
LWW	10%	90%
MathSciNet	10%	90%
Mentor Könyvek Kiadó	25%	75%
Napvilág Kiadó	25%	75%
Osiris Kiadó	25%	75%
Oxford Art Online	10%	90%
Oxford Music Online	10%	90%
PNAS	10%	90%
Project MUSE	10%	90%
ProQuest – Alexander Street	10%	90%
ProQuest Central	25%	75%
ProQuest Dissertation and Theses	10%	90%
ProQuest – One Academic	10%	90%
ProQuest SciTech Collection	10%	90%
PsycARTICLES	10%	90%
SAGE	10%	90%
Science Magazine	25%	75%
SciFinder	10%	90%
Statista	10%	90%
Szaktudás Kiadó	25%	75%
Tinta Könyvkiadó	25%	75%
Typotex	25%	75%

Pénzügyi támogatásban nem részesülő adatbázisok	EISZ támogatás %	Intézményi önrész %
American Institute of Physics Journals	0%	100%
American Physical Society Journals	0%	100%
Annual Reviews	0%	100%
Bentham Science	0%	100%
BioOne Complete	0%	100%
Brill adatbázisok	0%	100%
CEIC	0%	100%
CNKI	0%	100%
De Gruyter adatbázisok	0%	100%
EBSCO – Art and Architecture Source	0%	100%
EBSCO – Education Source	0%	100%
EBSCO – INSPEC	0%	100%
EBSCO – MLA International Bibliography with Full Text	0%	100%
Elsevier – Scopus	0%	100%
Elsevier – SciVal	0%	100%
JAMA	0%	100%
L'Harmattan – Harmathéque.com	0%	100%
L'Harmattan – L'Harmattan Video	0%	100%
L'Harmattan – Opsi TV	0%	100%
LexisNexis Academic	0%	100%
ProQuest – Primary Sources	0%	100%
Royal Society	0%	100%
Thieme	0%	100%
World Politics Review	0%	100%

V. A tagintézmények köre

2020. évben 158 intézménnyel kötött éves szerződést az MTA KIK elektronikus információszolgáltatásra. A tavaly évhez képesti 47%-os visszaesést az Arcanum Digitális Tudománytár adatbázis portfóliójából való törlése okozta, ezzel a közkönyvtárak 65% nem rendel meg semmilyen tartalmat, de a múzeumok száma is 56 százalékkal csökkent.

EISZ tagintézmények 2020

VI. Szakmai tevékenység

A 2020. évet nagy mértékben meghatározta a koronavírus-járvány miatti lezárás, március közepétől júliusig, majd szeptembertől év végéig nem tudott semmilyen személyes megjelenéssel járó rendezvényt, felhasználóképzést tartani az EISZ Titkárság.

Az éves feladatok ettől függetlenül zökkenőmentesen zajlottak.

A 2021. évi adatbázis előfizetések előkészítése márciusban kezdődött, az EISZ Nemzeti Programban résztvevő tagintézmények igényfelmérő ívet kaptak, amelyet egy hónapon belül kellett visszaküldeniük kitöltve az MTA KIK EISZ Titkárság részére. A nyomtatvány tartalmazta mindazon elektronikus tudományos tartalmak listáját, amelynek szolgáltatói konzorciumi ajánlatot kívántak adni. A tagintézmények az igényfelmérőn jelezhették az arra rögzített részen, hogy az igényfelmérőn nem szereplő tartalom mellett, mely egyéb tartalmat javasolják beszerzésre. Tavasszal az EISZ Titkárság összesítette és feldolgozta az igényfelmérés eredményeit, majd indikatív árajánlat benyújtására hívta fel a szolgáltatókat.

A nyár folyamán egyetlen felhasználóképzést tudott tartani az EISZ Titkárság, augusztus 10-11-én a COMPASS+ fejlesztés éles tesztelése folyt azoknak az egyetemi és kutatóintézeti kollégáknak bevonásával, akik a korábbi bemutatókon már elkezdtek ismerkedni ezzel az új, interaktív könyvtári döntéstámogató rendszerrel.

A Közalkalmazotti jogállás munkaviszonnyá alakulásának következtében az EISZ Titkárság 4 munkatársa nem fogadta el a Könyvtár vezetősége által tett ajánlatot, az EISZ Igazgatója pedig október 31-ei hatállyal beadta felmondását. Szeptember 7-től az EISZ Titkárság munkatársai megkezdtek a munkafolyamatok átadás-átvételét.

Az igényfelmérés eredményei és a szolgáltatók által benyújtott indikatív ajánlatok alapján, valamint a rendelkezésre álló költségvetési keretösszeg figyelembe vételével az EISZ Titkárság

elkészítette a következő évre vonatkozó beszerzési és költségvetési tervnek két eltérő változatát, azonban a szeptember 10-ei Programtanácsi ülésen a képviselők ezektől eltérő támogatási arányt szavaztak meg.

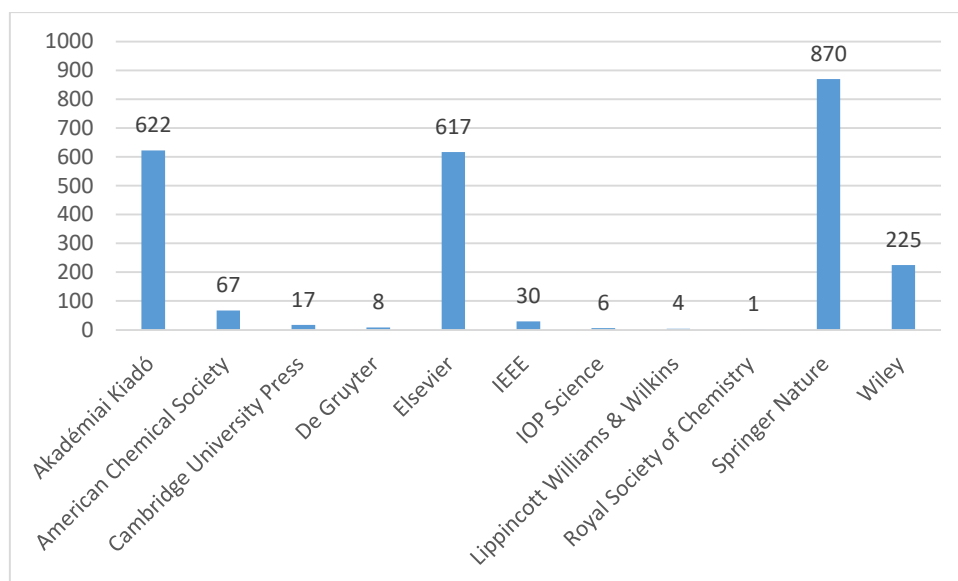
Szeptember folyamán elkészítettük az önrékszámításokat és az intézményenként megrendelő nyilatkozatokat, melyeket 2020. október 31-ig kellett visszaküldeni a tagintézményeknek. Számos intézmény késve küldte vissza a megrendelő nyilatkozatot, ennek megfelelően november 25-én online tartottuk meg a Programtanács ülését, melyen a végleges beszerzési és költségvetési tervet elgondat a Programtanács.

A Határon túli projektet október 31-én zártuk, 34 határon túli intézmény fért hozzá 8200 a magyar szolgáltatók által biztosított magyar nyelvű elektronikus könyvhöz. A projekt lezárásaként megjelent a *Tudomány határok nélkül* című kötet (<https://doi.org/10.36820/tudomany.2020>)

December folyamán utólagos ártárgyalásokat folytattunk, a több éves szerződések módosítását előkészítettük.

A több éves szerződésekben kilépő tagintézmények képezte önrész hiány 143 millió forint volt, melyet az ártárgyalásoknál igyekeztünk nyílt hozzáférésű publikálás költségeire átfordítani, ezt céltámogatásként pályázati elszámolással finanszírozta az NKFIH.

Az év során kötött szolgáltatói szerződésekből 11 szolgáltatóval átmeneti szerződést kötött az MTA KIK, ennek alapján a publikációs díjakra a konzorciumban résztvevő tagintézményeknek nem kellett külön költeni. A számításaink szerint ez 1500 millió forint megtakarítást jelentett a tagintézményeknél. 2020. év során az EISZ konzorciumok read and publish szerződéseinek köszönhetően 2467 nyílt hozzáférésű magyar tudományos közlemény jelent meg.

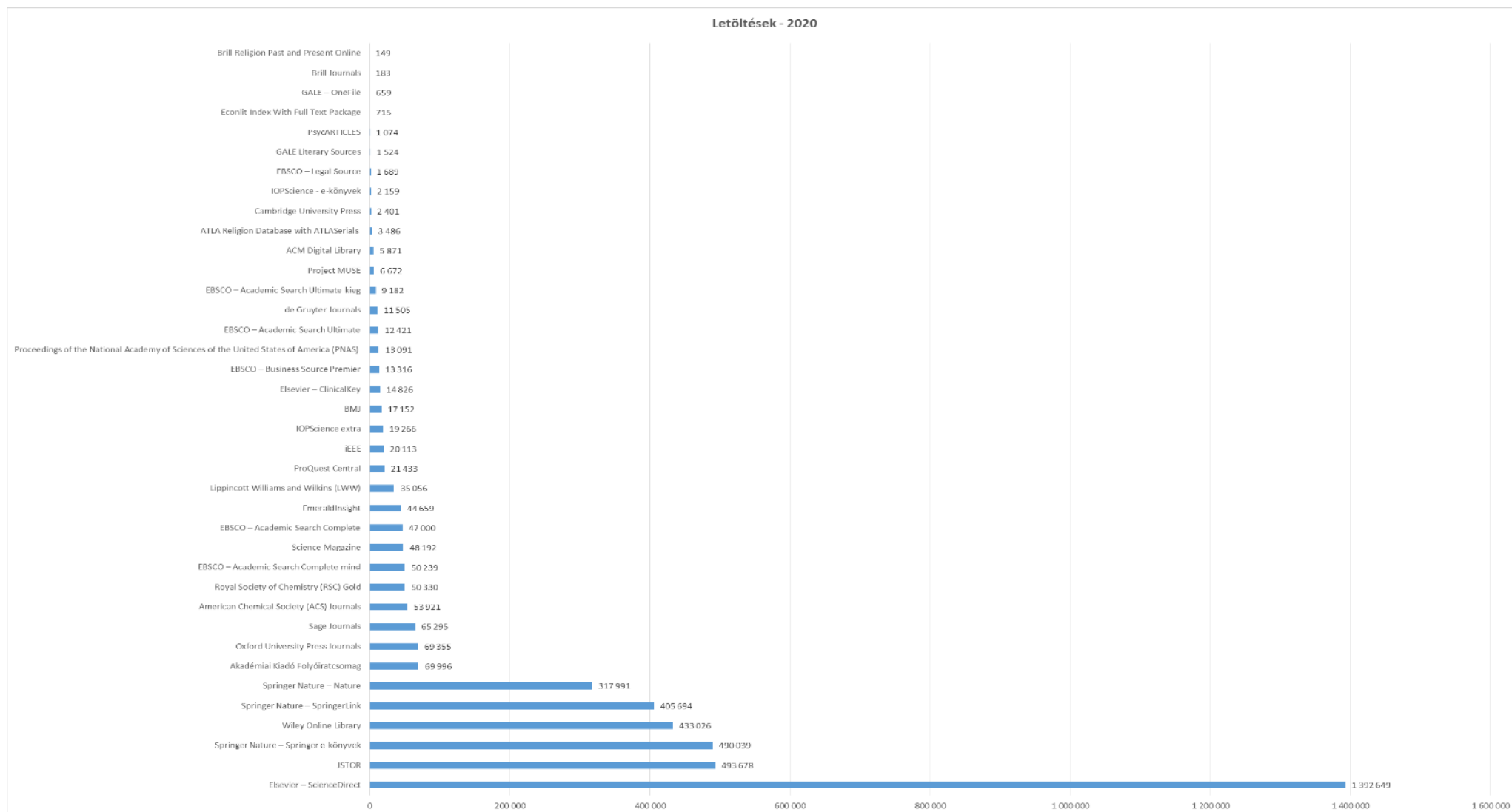
2020. évi OA publikált cikkek kiadónkénti megoszlása

A COMPASS+ szoftver fejlesztési időszaka lezárult decemberben, az elkövetkezendő időszakban az adatfeltöltés lesz a az EISZ intézményi koordinátorok feladata.

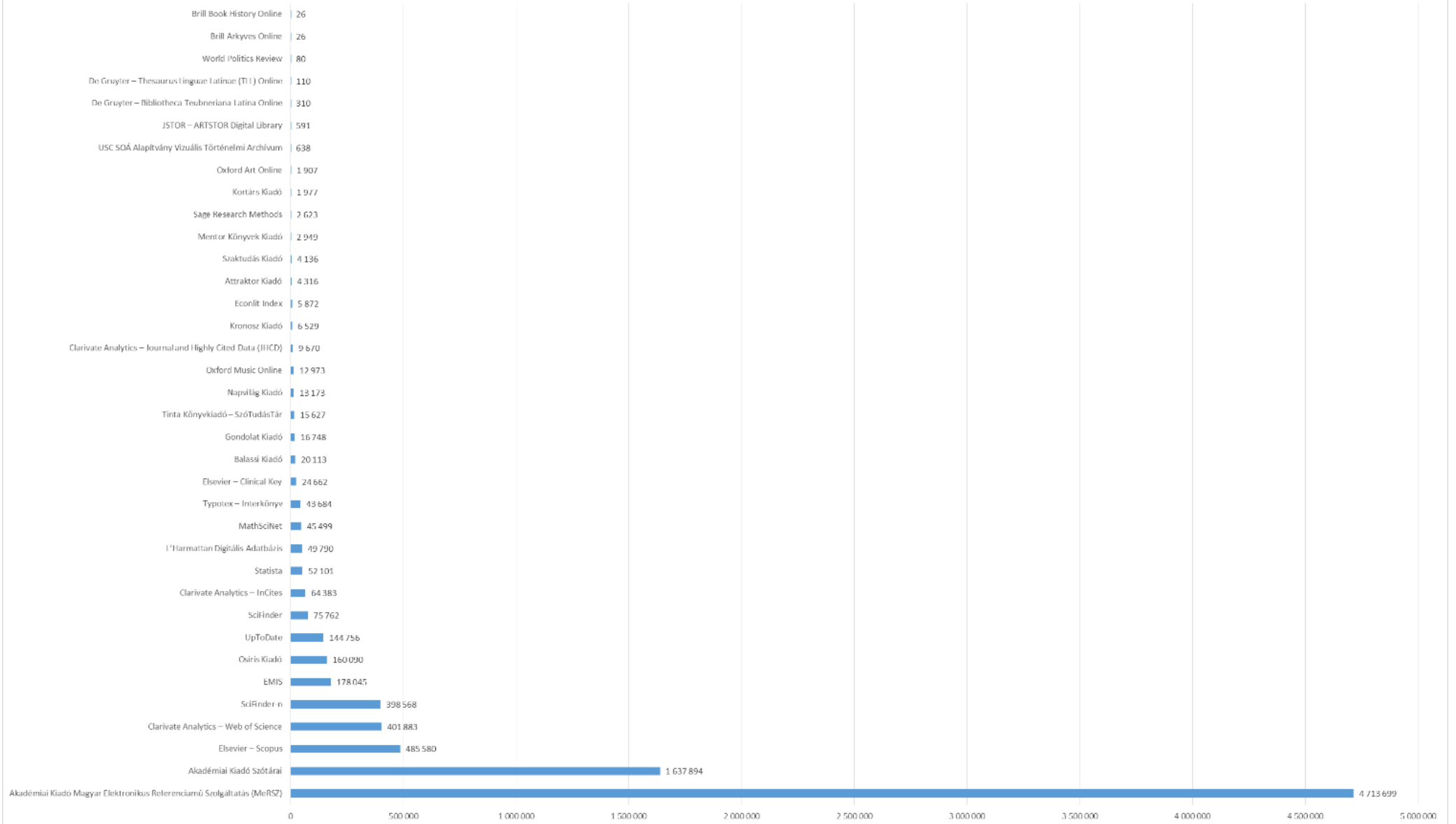
Az EISZ honlap és Facebook üzemeltetése, hírekkel való feltöltése folyamatos, az intézményi képviselőket igyekszünk minél körültekintőbben tájékoztatni az EISZ Titkárság munkájáról és az elektronikus adatbázisokhoz való hozzáférésről.

Az MTA KIK vezetősége folyamatos kapcsolatot tart fenn a finanszírozó hatósággal, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatallal és a Magyar Tudományos Akadémia vezetőségével.

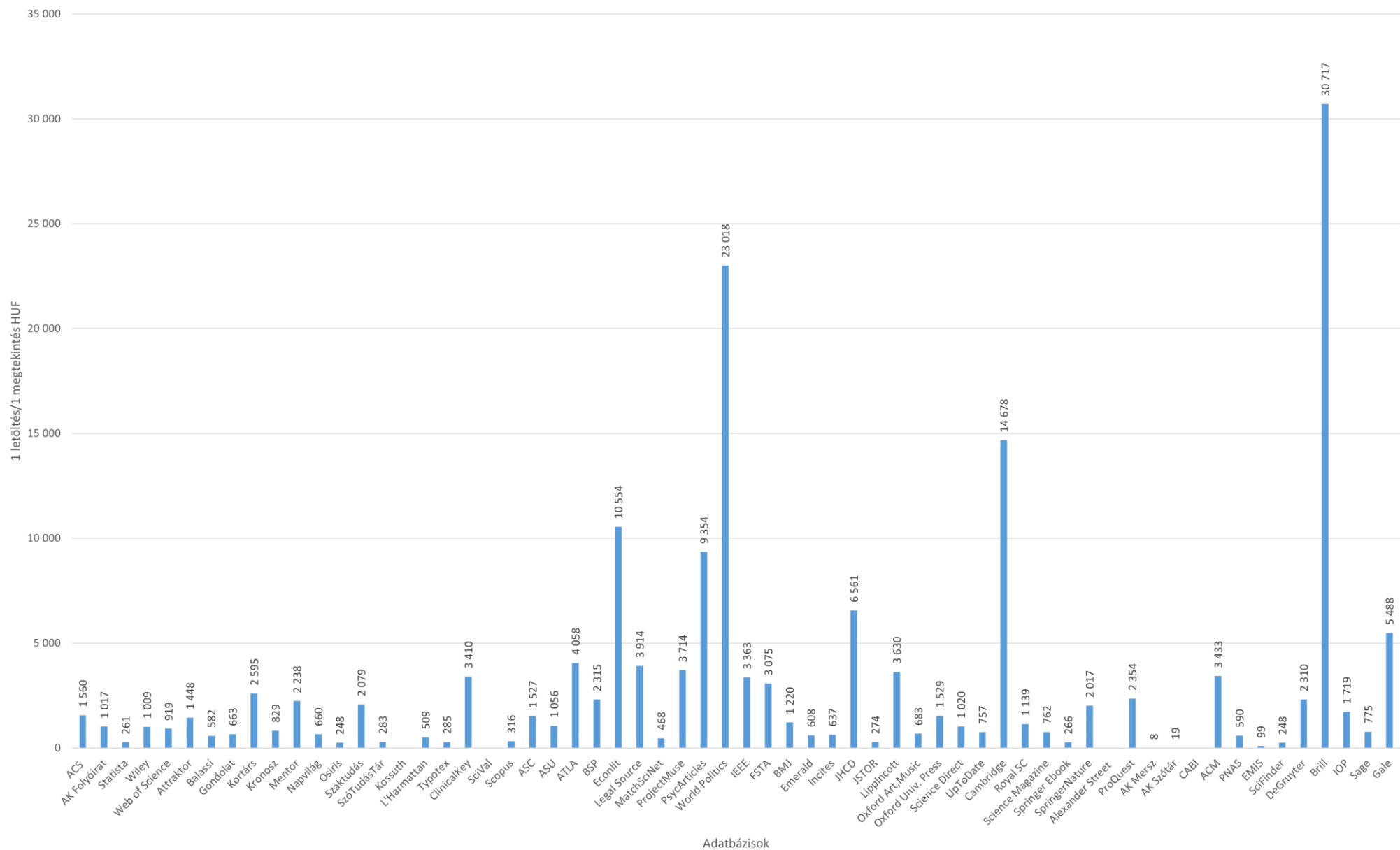
VII. A 2020. évi használati statisztika

Megtekintés - 2020

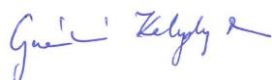
Fizetett EISZ adatbázisok 2020.01.01- 12.31

VIII. A 2021. év szakmai feladatai

- az EISZ Nemzeti Program szakmai és pénzügyi stabilitásának megőrzése.
- a nyílt hozzáférésű tudományos közzététel támogatása a magyar tudomány nemzetközi láthatóságának és elismertségének érdekében, az európai trendek figyelembevétele a monografikus művek nyílt hozzáféréseinek támogatásában.
- Kapcsolattartás az európai szakmai szervezetekkel és a nyílt tudomány megvalósításában élenjáró egyetemekkel, kutatóintézetekkel, a jó gyakorlatok tanulmányozása céljából.
- Kommunikációs kampány kezdeményezése az EISZ tagintézmények körében az EISZ által nyújtott szolgáltatások (elektronikus információszolgáltatás, OA publikálás, Compass+) hatékonyabb felhasználása érdekében.

2021. március 1.

Gaálné Kalydy Dóra